

Serviciu disponibil pe adresa de email a institutului: inst@lingv.ro

Întrebări și răspunsuri:

["deținuți politic" vs. "deținuți politici"](#)

[din punct / punctul de vedere](#)

[adresarea într-o cerere](#)

[articularea grafică a cuvintelor străine](#)

[neologisme asimilate sau nu](#)

[un caz de folosire a articolului genitival : *al/a/ai/ale*](#)

[a corobora](#)

[dragele mele sau : *dragile mele*](#)

[un număr de... : cere verb la singular sau la plural?](#)

[etimologia cuvântului : *Vrancea*](#)

cele mai înalte standarde de excelență , pleonasm?

supus

scutec vs. pampers

vroiam

numele localităților

regimul prepozițional al verbului a consta

locație

proces-verbal

prim-ministrul sau primul-ministru

precum și în context negativ

Subiect: "deținuți politic" vs. "deținuți politici"

Întrebare: Corect este "deținuți politic" sau "deținuți politici"?

Răspuns:

Potrivit DEX-ului, cuvântul *deținut* cu sensul de „persoană încarcerată” este substantiv. Acesta poate fi determinat de adjectivul *politic*, care se acordă în gen, număr și caz cu substantivul *deținut*. Prin urmare, forma corectă este *deținuți politici*.

Formularea incorectă *deținuți politic* vine din interpretarea lui *politic* ca adverb. Un adverb poate determina în mod obișnuit un adjectiv, de exemplu în *case frumos decorate*, adverbul *frumos* determină forma de feminin plural a adjectivului (participial) *decorate*, bineînțeles fără a se pune problema vreunui acord între adverb și adjectiv (deoarece adverbul

nu este o parte de vorbire flexibilă). Greșeala în formularea

deținuți politic □

constă în interpretarea lui

deținuți

ca adjectiv, când este deja consacrat în limbă ca substantiv și înregistrat ca atare. Această

greșeală este indusă însă de o serie largă de sintagme precum

refugiat politic, arestat preventiv, debil mintal, bolnav psihic, asistat social, analfabet funcțional

etc. în care primul element este perceput acut de vorbitori ca adjectiv (mai ales când provine din participiu), chiar dacă apare în contexte substantivale precum

toți refugiații politic

. Al doilea element este interpretat ca adverb (în general, cu funcția de circumstanțial de relație)

și de aceea nu este acordat în formulări de genul

arestată/arestați preventiv, debilă/debili mintal □

etc. Această serie de sintagme cu adverb este întărită de puterea uzului. De pildă, în corpusul de referință al limbii române Corola, substantivul plural

arestați

este urmat în 212 cazuri de adverbul

preventiv □

(de ex.,

arestații preventiv

) și doar într-un singur caz de adjectivul

preventivi □

(adică,

arestații preventivi

). În această situație vorbitorilor le „sună ciudat” forma adjectivală și optează pentru cea adverbială sporind numărul utilizărilor de acest fel.

În concluzie, atunci când utilizarea unor cuvinte precum *deținut, arestat, refugiat, asistat, bolnav* etc. este clar substantivală, acestea trebuie să fie determinate de un adjectiv acordat, nu de un adverb.

Subiect: din punct / punctul de vedere

Întrebare

Când se folosește *din punctul de vedere*, respectiv *din punct de vedere*?

Răspuns

Se folosește *din punct de vedere* (cu *punct* nearticulat), când urmează un adjectiv, ca în exemplele „din punct de vedere gramatical”, „din punct de vedere emoțional sau psihic” sau „din punct de vedere economic”.

Se folosește *din punctul de vedere* (respectiv cu *punct* articulat), când nu urmează un adjectiv, ci (un substantiv precedat de) articolul genitival

al

, ca în exemplele „din punctul de vedere al randamentului”, „din punctul de vedere al președintelui” sau „din punctul de vedere al scrierii corecte”.

Subiect: Adresarea într-o cerere

Întrebare

Care este formula de adresare corectă într-o cerere? „Doamna Director”/ „Domnul Director” sau „Doamnă Director”/ Domnule Director” și

de ce?

Răspuns

Formele corecte sunt „Doamnă Director”/ „Domnule Director”, pentru că acestea sunt la cazul vocativ, iar vocativul, nu nominativul, este cazul adresării. Celelalte formulări, „Doamna Director”/„Domnul Director”, sunt în cazul nominativ. Chiar dacă în limbajul colocvial acest caz înlocuiește adesea cazul vocativ, folosirea lui nu este permisă în scrierea administrativă.

Subiect: Articularea grafică a cuvintelor străine

Întrebare

Cum se articulează, stakeholderii sau stakeholder-ii?

Potrivit DOOM-ului, 2005, pag. XCII, se recomandă atașarea fără cratimă a articolului la împrumuturile (chiar neadaptate sub alte aspecte) care se termină în litere din alfabetul limbii române pronunțate ca în limba română. Prin urmare, sunt recomandate formele stakeholderii și stakeholderilor.

Subiect: □ neologisme asimilate sau nu

Întrebare:

Aș dori să știu de ce două neologisme relativ recente, *maus* și *bip*, sunt tratate diferit de DOOM 2005. La primul avem varianta originală recomandată, *mouse*, iar la al doilea dimpotrivă, nu *beep*, ci *bip*.

Î

n

aceeași notă, de ce s-a renunțat la *randevu*, intrat

Î

n limbă? și-n... DEX

ca atare, pentru a ne

Î

ntoarce la *rendez-vous*-ul original.

Răspuns:

Cuvintele străine au perioade de asimilare în limba română și evoluții diferite, deci ele pot păstra sau nu grafia originală. De pildă,

bip

a fost asimilat mai repede pe fondul existenței onomatopeei rom

â

nești omofone, iar

mouse

a fost menținut pentru că

Î

n domeniul informatic sunt folosite foarte multe anglicisme. Poate este util de știut că

uzul

joacă un rol foarte important

Î

n stabilirea normei lingvistice, de aceea se poate

Î

nt

â

mpla să existe reveniri la forme abandonate o vreme, exist

â

nd astfel fluctuații ale preferinței vorbitorilor pentru o formă sau alta.

Subiect: un caz de folosire a articolului genitival *al/a/ai/ale*

Întrebare:

*membri de***ai** *personalului militar* sau *membri de familie* **a** *personalului militară*

Răspuns:

Formularea corectă este *membri de familie* **ai** *personalului militar*. Cealaltă formulare (*membri de familie*

a

personalului militar

) nu este incorectă gramatical, dar semantic este stranie pentru că induce ideea că e vorba de

”
familia personalului militar
”

, ca și cum

î

ntregul personal militar ar face parte din aceeași familie.

O asemenea problemă de înțeles nu se ridică într-un un context ca *membrii de familie ai/a vărului meu* pentru care sunt perfect acceptabile ambele variante.

Subiect: *a corobora*

Întrebare:

1. în următoarea frază: „Datele clinice, **coroborate cu** datele paraclinice și de anamneză

au condus
psoriazis."?

la diagnosticul de

Răspuns:

Enunțul menționat este corect. Verbul *a corobora*, însemnând a consolida / a întări, admite un complement instrumental introdus de prepoziția

cu

, de pildă

î

ntr-un context ca acesta:

cercetătorul coroborează datele clinice

cu

cele paraclinice pentru o mai bună argumentare

(echivalent cu

”
cercetătorul consolidează /

î

ntărește datele clinice cu cele paraclinice pentru o mai bună argumentare

”

). Prin pasivizare și omitere a complementului de agent se obține

datele clinice (sunt) coroborate

cu

cele paraclinice

... Mai departe, prin folosirea atributivă a participiului

coroborate

se obține formularea corectă din enunțul dat ("Datele clinice,

coroborate cu

datele paraclinice și de anamneza au condus la diagnosticul de psoriazis").

Subiect: *dragele mele sau dragile mele*

Întrebare:

Care formulare este corectă: *dragele mele* sau *dragile mele*?

Răspuns:

Deocamdată, forma normată este *dragile mele*. Norma a păstrat doar forma *dragile* pentru că doar această formă corespunde declinării regulate (adică declinare tipică, fără forme flexionare neașteptate) a adjectivului (substantivizat)

drag

. Această formă de vocativ plural coincide, așa cum trebuie de altfel, cu nominativul plural articulat. Cum nominativul plural nearticulat este

dragi

(corect e

dragi colege

, nu

drage colege

), prin articulare devine

dragile

(nu

dragele

).

Însă este foarte frecventă în uz și exprimarea *dragele mele* și cum uzul impune până la urmă norma este posibil să fie acceptată și forma de vocativ plural feminin

dragele.□

Este de menționat că o formă neașteptată de vocativ (deja acceptată) este și

dragă

pentru masculin singular.

Subject: *un număr de...* cere verb la singular sau la plural?

Întrebare:

Care formulare este corectă: *s-au tipărit un număr de invitații* ori *s-a tipărit un număr de invitații* ?

Răspuns:

Substantivul *număr* este un substantiv **colectiv**, cu rol puternic de determinant cantitativ pentru substantivul *invitații*, și în această calitate, acceptă foarte bine acordul după
î
nțeles (
s-au tipărit un număr de invitații
)
, deopotrivă cu acordul gramatical (
s-a tipărit un număr de invitații
)
, potrivit Gramaticii limbii române, 2008, vol. I pag. 112 și vol. II pag. 376.

Într-una dintre formulări primează criteriul semantic (invitațiile s-au tipărit de fapt, nu „numărul” în sine), realizându-se acordul după
î
nțeles.
În cealaltă primează criteriul formal, gramatical (*un număr* este în nominativ, deci are funcția de subiect) realizându-se acordul gramatical (care, în acest caz, poate reflecta o hipercorectitudine, adică o opțiune dictată de teama de a nu greși). Ambele tipuri de acord sunt admise

În această situație.

În concluzie, ambele formulări sunt corecte.

Subject: etimologia cuvântului *Vrancea*

Întrebare:

Aș dori să știu etimologia cuvântului *Vrancea* și dacă este posibil să vină de la *frânc* „occidental, franc”.

Răspuns:

Cea mai verosimilă soluție etimologică în privința numelui *Vrancea* este proveniența dintr-un nume de persoană construit cu sufixul *-cea* de la cuvântul slav *vran* "corb; negru", vezi Iorgu Iordan, "Toponimia Românească", Editura Academiei RPR, 1963, p. 535-536. Comparați cu toponimul *Ivancea* de la Ivan.

Cuvântul *frânc* nu poate fi luat în discuție ca etimon deoarece vocala *-â-* nu trece la *-a-* în asemenea cuvinte și nici grupul *fr-* la inițială nu se transformă în *vr-*. În limba veche nu exista decât forma *frânc*, în timp ce forma *franc* este recentă, din secolul XIX, și, de aceea, nici aceasta nu poate constitui un etimon plauzibil pentru *Vrancea*.

(Răspuns elaborat de Comisia Dicționarului Etimologic)

Subiect: *cele mai înalte standarde de excelență*, pleonasm?

Întrebare:

Supun atenției dvs. următoarele două situații:

1. "cele mai înalte standarde de calitate și profesionalism". Este sau nu pleonasm?
2. "cele mai înalte standarde de excelență". Este sau nu pleonasm?

Răspuns:

Niciuna dintre cele două formulări nu este pleonastică.

Prima situație semnalată nu conține deloc „cuvinte care repetă inutil aceeași idee” (aceasta fiind definiția pleonasmului).

A doua situație probabil ați adus-o în discuție fiindcă ar putea sugera un pleonasm prin apropierea superlativului *cele mai înalte* cu un presupus caracter de superlativ al cuvântului *excelență*

. Totuși nici această situație nu conține un pleonasm, din următoarele motive. Termenul *excelență*,[□] luându-ne după semnificația din latină, înseamnă „calitate de excepție, deosebită, remarcabilă” (a se vedea și sensul verbului *a excela* care este din aceeași familie lexicală), prin urmare nu presupune **intrinsec** un superlativ. Pe de altă parte, sintagma *cele mai înalte standarde* înseamnă „cele mai bune norme de realizare” sau „cele mai bune criterii de apreciere”. În concluzie, *cele mai înalte standarde de excelență* înseamnă „cele mai bune norme în obținerea unei calități deosebite” sau „cele mai bune criterii de apreciere a unei calități de excepție”. După cum se vede, nu există nicio idee care să se repete inutil.

Subiect: *supus*

Întrebare:

În fragmentul „Ascultă-mă să-ți spui: e rău a fi supus/La oricare tiran; dar slugă la măgar/E mai umilitor, și încă mai amar”, cuvântul *supus* este substantiv sau adjectiv? Poate avea în acest context sinonime ca *servitor* sau *slugă* ?

Răspuns:

În textul citat, cuvântul *supus*[□] este doar substantiv. Nu poate fi adjectiv, pentru că adjectivul *supus*[□]

cere obligatoriu un determinant în

dativ

, adică

om supus oricărui tiran

, fiind greșit

om supus la orice tiran

. Or în textul respectiv nu apare dativul.

În text, *supus* are sensul de „persoană în slujba tiranului”. Acest sens reiese tot din determinantul său „ **la** oricare tiran”, după modelul „slugă **la** doi stăpâni” sau „argat

la boierul

Comănescu”. De asemenea, reiese și din paralela cu „slugă la măgar”. Având acest sens, sinonimele lui

supus

sunt, într-adevăr,

slugă, slujbaș, slujitor □

sau

servitor □

(dar acesta din urmă este mai puțin potrivit în contextul dat).

Subiect: *scutec vs. pampers*

Întrebare:

Care este utilizarea corectă (singular/plural) a unui echivalent românesc pentru "diaper"? Când se folosește "scutec" și când "pampers"? Ce traducere recomandați pentru următorul context privitor la metode de tortură?

“The techniques included, in ascending degree of intensity:1) Standard measures (that is,

without physical or substantial psychological pressure): shaving; stripping; **diapering** (generally for periods not greater than 72 hours); hooding; isolation; white noise or loud music (at a decibel level that will not damage hearing); continuous light or darkness; uncomfortably cool environment; restricted diet, including reduced caloric intake (sufficient to maintain general health); shackling in upright, sitting, or horizontal position; water dousing; sleep deprivation (up to 72 hours))’.

Răspuns:

Potrivit DOOM-ului, *pampers* are formele de sg. *pampers* și de pl. *pampers*.

La ora actuală, *pampers* și *scutec* sunt aproape sinonime (în ideea că prin *scutec* se înțelege acum „scutec absorbant”, nu doar „bucată de pânză ... cu care se înfașă sugarii”, cum e definit în DEX 2009). Totuși acești termeni nu sunt perfect interschimbabili, întrucât prin sensul original *pampers* p

resupune ideea de „răsfăț” (după etimonul englezesc

pamper

), ceea ce îl face nepotrivit în contextul primit. Pe de altă parte,

pampers

reprezintă o marcă înregistrată și de aceea trebuie folosit cu mare prudență.

În contextul dat, consider că termenul adecvat stilistic care trebuie folosit este **scutec**. Nu cred că sunt necesare adăugări de genul „scutec absorbant” (pentru că obiectul respectiv, în majoritatea covârșitoare a cazurilor din viața de zi cu zi, este absorbant) sau „scutec pentru adulți” (pentru că, iarăși, folosirea acestui obiect și în cazul adulților este foarte obișnuită, iar ca obiect în sine pare să nu difere decât prin mărime de un scutec pentru copii).

Subiect: vroiam

Întrebare

Doresc să știu dacă forma "vroiam" este corectă în momentul actual.

Răspuns

„Într-adevăr, potrivit DOOM (2005) formele normate (deci literare) sunt *vream* de la *a vrea* și *voi*
am
de la
a voi
.

Odată cu ieșirea din uz a formei *vream*, vorbitorii au preluat imperfectul verbului *a voi* care, potrivit Dicționarului (tezaur) al Limbii Române, este un verb învechit și popular, obținut prin contaminarea dintre

a vrea

și

a voi

. Normarea formei

vroiam

a fost evitată până acum deoarece fenomenul de contaminare este în general un rezultat al vorbirii neîngrijite și al lipsei de educație. Totuși, având în vedere, pe de o parte, utilizarea frecventă a acestei forme populare în literatură, de pildă de către persoane cu autoritate lingvistică precum Marin Preda, Octavian Paler, Simona Popescu sau Mircea Cărtărescu, și, în general, de către persoane educate, iar, pe de altă parte, necesitatea completării firești a paradigmei verbului

a vrea

, este posibil ca forma

vroiam

să fie introdusă în ediția viitoare a DOOM-ului.”

Subiect: numele localităților

Întrebare

Există vreo normă privind grafia numelor de localități în limba română (cu â sau î, cratimă etc.)?

Răspuns

Nu există o normă de scriere a localităților din România sau un nomenclator. Însă denumirile localităților pot fi luate din legea 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România. Odată cu adoptarea de către Academia Română a ortografiei cu â, și în numele de localități s-a schimbat, oficial, î cu â.

Subiect: regimul prepozițional al verbului *a consta*

Întrebare

Complementul verbului *a consta* este introdus doar cu prepoziția *în* sau poate fi introdus și cu *d* *in* ?

Răspuns

Verbul *a consta* are două sensuri:

1. „a sta, a rezida” (sau, mai simplu, „a fi”), sens construit doar cu prepoziția *în*.

2. „a fi alcătuit din” construit cu prepoziția *din*, dar în funcție de gradul de abstractizare, este admisă și *în*.

Deci ambele prepoziții, *în* și *din*, pot apărea, în funcție de context.

În contextele abstracte (în care sunt explicate anumite concepte, de pildă) este folosit primul sens, deci este folosită prepoziția *în* (prepoziția *din* nefiind acceptată – acest lucru este marcat cu * în exemplele de mai jos):

a) O alternativă **constă în** /**din* concentrarea terenurilor agricole în mari exploatări agricole...

b) Considerăm că nașterea tragicului este determinată de trei tipuri de „cauze”: una „obiectivă”, ce **constă în** /**din* încercarea omului de a-și depăși limitele...

c) ... spiritul burgheziei **constă în** /**din* năzuința de a întreprinde.

În contextele în care verbul *a consta* are al doilea sens, complementul prepozițional denotă o pluralitate (de cele mai multe ori concretă) și este introdus prin prepoziția

din

. În cele mai multe cazuri este acceptată și prepoziția

în

, dar nu în toate, vezi ex. c, în care contextul foarte concret intră în disonanță cu caracterul mai degrabă abstract al prepoziției

în

:

- a) Faza de analiză **constă din/încâțiva** pași.
- b) Straturile sarmatice pot fi separate în două orizonturi: partea inferioară **constă din / în** argile gri, aproape nisipoase, pe când stratul superior **constă din/ în** nisipuri argiloase, nisipuri ușor cimentate și din gresie oolitică.
- c) Fiecare Post de Prim ajutor de la fața locului **constă din / *în** 3 până la 10 echipe medicale de teren trimise de la spitalele locale...

Subiect: *locație*

Întrebare

Date fiind controversele existente deseori pe tema sensului de „loc anume determinat” pentru cuvântul *locație*, care este opinia Institutului pe această temă.

Răspuns

În DEX 2009 este înregistrat un nou sens pentru cuvântul *locație*, anume acela de „un loc anume, precis determinat”. Cum DEX-ul este elaborat de Institutul nostru, poziția noastră este clară. S-a considerat că acest nou sens, care reprezintă un calc semantic după cuvântul englezesc *location*, a intrat în limba română deoarece este frecvent folosit, răspunde unei necesități de comunicare și este rezultatul unui mijloc uzual de îmbogățire a limbii.

O scurtă explicație a necesității de comunicare v-o pot da apelând la un context de genul următor. Un director poate da o indicație unui angajat să lase un colet la locația firmei din Piața Romană. În acest context, cuvântul *locație* nu poate fi înlocuit cu *loc*, și poate nici cu depozit sau sediu, dacă nu reprezintă așa ceva (poate reprezenta de pildă un magazin sau un restaurant dintr-un lanț). Bineînțeles că orice cuvânt poate fi evitat într-o măsură mai mare sau mai mică, dar eu personal nu văd de ce ar trebui să facă cineva eforturi de a evita cuvântul *locație*

. Acest cuvânt este, de asemenea, folosit des în contextul precizării locului de desfășurare a unui eveniment, de obicei, artistic.

Acest nou sens al cuvântului *locație*, după cum se vede din definiție, reprezintă ceva mai specific decât mult prea generalul *loc*, dar este, la rândul lui, suficient de general pentru a se potrivi în numeroase contexte. Acest lucru explică de ce este preferat de mulți vorbitori.

Subiect: *proces-verbal*

Întrebare

Cum se ortografiază corect *proces-verbal* când apare ca titlu al unui act oficial? Se pune virgulă după el?

Răspuns

Cuvântul compus *proces-verbal* se scrie în titlu cu majusculă și fără virgulă sau alt semn de punctuație după el (sau înaintea lui), ca în exemplul de mai jos.

Proces-verbal

Text ...

Subject: *prim-ministrul* sau *primul-ministru*

Întrebare

Dacă forma articulată normată este *prim-ministrul*, de ce se întâlnește atât de frecvent în mass-media forma *primul-ministru*?

Răspuns

În ediția din 1982 a DOOM-ului sunt înregistrate ambele variante *prim-ministrul* / *primul-ministru*. În schimb, în ediția din 2005 s-a optat doar pentru varianta *prim-ministrul*, intrarea fiind marcată (prin semnul !) ca o noutate față de ediția veche.

Este de înțeles că nu toți vorbitorii și-au actualizat vocabularul după noua normă, chiar dacă mulți dintre ei sunt educați și au limbaj îngrijit. Pe de altă parte, trebuie știut că norma lingvistică este impusă de frecvența unei forme în mediile în care se folosește un limbaj îngrijit, fapt care face posibilă revenirea la forma *primul-ministru* ca formă normată, dacă se dovedește că aceasta este totuși preferată de vorbitori.

Subject: *precum și* în context negativ

Întrebare

Este acceptată folosirea locuțiunii conjuncționale "precum și" în contextul unui enunț negativ, cum ar fi „Persoanele interesate, care doresc să beneficieze de oferta noastră, **nu** trebuie să ne contacteze prin poșta electronică, **precum și** prin intermediul faxului.”?

Răspuns

Formularea corectă este cu *(și) nici* în loc de *precum și*, adică „Persoanele interesate, care doresc să beneficieze de oferta noastră, **nu** trebuie să ne contacteze prin poșta electronică, **și nici** prin intermediul faxului”.